

ISSN 0134 — 6393

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
САДІВНИЦТВА**

засновано в 1926 р.

**Частина 2
Економіка**

**ВИПУСК
79**

Умань — 2012

УДК 63(06)

Включено до переліків №1 і №6 фахових видань з сільськогосподарських та економічних наук (Бюлетень ВАК України №8 і №11, 2009 рік).

У збірнику висвітлено результати наукових досліджень, проведених працівниками Уманського національного університету садівництва та інших навчальних закладів Міністерства аграрної політики та продовольства України і науково-дослідних установ НААН України.

О.О. Непочатенко — доктор економ. наук (відповідальний редактор),
В.В. Манзій — кандидат с.-г. наук (заступник відповідального редактора),
О.І. Здоровцов — доктор економ. наук, Т.Є. Кучеренко — доктор економ. наук,
Л.В. Молдаван — доктор економ. наук, А.С. Музиченко — доктор економ. наук,
Ю.О. Нестерчук — доктор економ. наук, О.О. Школьний — доктор економ. наук,
В.С. Уланчук — доктор економ. наук, С.П. Полторецький — кандидат с.-г. наук (відповідальний секретар).

Рекомендовано до друку вченою радою Уманського НУС, протокол № 6 від 24 травня 2012 року.

Адреса редакції:

20305, вул. Інститутська, 1, м. Умань, Черкаської обл.
Уманський національний університет садівництва, тел.: 4-69-77.

Свідоцтво про реєстрацію KB № 17791-6641ПР від 17.03.11 р.

© Уманський національний університет садівництва, 2012

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 2

ЕКОНОМІКА

<i>О.О. Непочатенко, П.М. Боровик, О.С. Тригубенко</i>	ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	6
<i>І.А. Бержанір, Н.І. Гвоздеї, О.Т. Прокopcчук</i>	ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	16
<i>М.А. Коротєєв</i>	МОНІТОРИНГ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ У НЕФОРМАЛЬНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ.....	22
<i>М.І. Мальований</i>	СТАН І ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ.....	29
<i>Л.Д. Тулуш, О.Т. Прокopcчук</i>	КЛЮЧОВІ ЗМІНИ У МЕХАНІЗМІ СПРАВЛІННЯ ПДВ З МЕТОЮ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ.....	39
<i>В. Ф. Невлад</i>	ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.....	50
<i>О.Т. Прокopcчук</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ СПРАВ- ЛІННЯ ПДВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	56
<i>А.В. Мовчанюк</i>	ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	68
<i>О.М. Світовий</i>	УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	79
<i>О.С. Рибчак</i>	МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ОБСЯГУ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	86
<i>О.С. Коваленко</i>	СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПЛОДОЯГІДНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ.....	93

<i>С.М. Приліпко</i>	ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ПАСПОРТИЗАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ УКРАЇНИ.....	101
<i>А.О. Ревуцька</i>	ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ.....	111
<i>В. В. Асташова</i>	ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	120
<i>О.М. Грабова</i>	СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ.....	128
<i>О.М. Байрак</i>	ОСОБЛИВОСТІ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ..	134
<i>О.В. Коваленко</i>	ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕСОМ.....	140
<i>Н.О.Шевченко</i>	ОПТИМІЗАЦІЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	146
<i>О.М. Транченко, Л.В. Транченко</i>	МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	152
<i>Т.В. Сокольська</i>	ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ...	162
<i>О.В. Сівоха</i>	КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	168
<i>П.Ю. Курмаєв</i>	ПРОГРАМНІ МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	172

ЧАСТИНА 2

ЕКОНОМІКА

- Д.О. Баюра // Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Садівництво» — Київ 1995. — № 44. — С. 95–102.
3. Юрчишин В.В. Економічна ефективність порід і сортів плодових культур. — К: Урожай, 1968. — 196 с.; Економіка садівництва / За ред. В.В. Юрчишина— К.: Урожай, 1972. — 239 с.
4. Ермаков А. Е. Развитие и эффективность садоводческих предприятий разных форм хозяйствования / А. Е. Ермаков //. — К., 1997. — 262 с.

Одержано 30.03.12

Исследованиями доказано, что садоводство Украины в последние годы находится в состоянии стагнации. И это несмотря на благоприятные природно-экономические условия для развития промышленного садоводства. Нужно не только расширять площадь плодоносных насаждений, но и увеличить продуктивность садов и ягодников до уровня европейских стран.

Ключевые слова: промышленное садоводство, эффективное использование, многолетние насаждения

The research proved that horticulture in Ukraine was in the state of stagnation for last years. It occurred despite favorable natural and economic conditions for the development of commercial horticulture. It is necessary not only to expand the area of fruit bearing plantations, but also to increase the productivity of orchards and small fruit acreage to the level of European countries.

Key words: commercial horticulture, effective use, perennial plantings.

УДК 332.122:338.43:311.21

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПАСПОРТИЗАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ УКРАЇНИ

С.М. ПРИЛПКО, кандидат економічних наук

Визначено роль паспортизації сільських населених пунктів при розробці програм соціально-економічного розвитку села. Висвітлено практичний досвід її організації і проведення Уманським національним університетом садівництва у двох областях. Встановлені основні проблеми в організації проведеної роботи та запропоновані шляхи їх вирішення.

Паспортизація сільських населених пунктів України є неодмінною умовою створення інформаційної бази даних на національному рівні з метою подальшого розроблення на її основі програм соціально-економічного розвитку

сільських територіальних громад. У 2011 р. під час проведення такого масштабного заходу її організаторам не вдалося продумати до кінця план дій та механізм його реалізації, що у свою чергу призвело до виникнення ряду важливих проблем — порушення термінів здачі паспортів та узагальнення результатів на рівні районів, областей і країни в цілому. Відсутність єдиного координаційного органу з проведення паспортизації сільських населених пунктів та неузгодженість дій між виконавцями запланованих заходів ще більше посилювали рівень неорганізованості у роботі. Зазначені недоліки підкреслюють актуальність теми дослідження у напрямі розробки й удосконалення організаційного механізму її реалізації.

Питаннями організації проведення паспортизації сільських населених пунктів, розробкою паспорта і методики його заповнення займалися і продовжують займатися багато відомих вітчизняних вчених і практиків, серед яких О.Г. Булавка, І.М. Демчак, Ю.А. Лузан, М.Й. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, С.М. Кваша, М.Ф. Кропивко, П.Т. Саблук, М.М. Федоров та ін. Дана тема дослідження є багатогранною і недостатньо опрацьованою. Останнім часом постає необхідність у поглибленому її вивченні та пошуку шляхів вирішення проблем, оскільки планується продовжувати виконання такої роботи, постійно оновлювати і підтримувати інформаційну базу даних паспортів.

Мета дослідження полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні необхідності проведення паспортизації сільських населених пунктів для розроблення програм соціально-економічного розвитку села та пошуку на основі набутого практичного досвіду Уманським національним університетом садівництва основних шляхів вирішення проблем.

Методика досліджень. При написанні статті використовувались такі методи дослідження як абстрактно-логічний, порівняльного аналізу і синтезу, а також системного підходу до вирішення проблем.

Результати досліджень. Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 р. [1], затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 1158, передбачено розроблення форми паспорта соціального розвитку сільських територій, методику його заповнення та проведення паспортизації сільських населених пунктів. Узагальнені матеріали за результатами проведеного заходу є основою для забезпечення впровадження соціальних стандартів і нормативів у сільській місцевості та враховуватимуться як при розробці регіональних програм розвитку сільських територій на період до 2015 р., так і під час формування Державного бюджету України. Завданнями і заходами з виконання Програми визначено провести паспортизацію об'єктів соціальної інфраструктури протягом 2009–2010 рр. у 28,6 тис. сільських населених пунктах, на що Мінагрополітики України планувало виділити 0,8 млн грн. З невідомих причин паспортизація розпочалася лише з квітня 2011 р. Форма паспорта сільського населеного пункту затверджена наказом Мінагрополітики України від 07.04.2011 р. № 116 [2]. Розробниками такого документа виступили Міністерство аграрної політики та

продовольства України, Національна академія аграрних наук України, ННЦ „Інститут аграрної економіки“ НААН України та Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу.

Паспорт складається з 16 розділів: загальна територія пункту, соціально-демографічна характеристика, зайнятість населення, об'єкти соціальної інфраструктури, освітні заклади, заклади охорони здоров'я, заклади культури та спорту, торгівельні заклади та підприємства громадського харчування, підприємства служби побуту, організаційно-правові форми господарювання, промислові та переробні сільськогосподарські підприємства, автобусне сполучення, охорона природи, об'єкти інженерного забезпечення, об'єкти культурного призначення, мережа шляхів. Відображення у паспортах сільських населених пунктів різних статистичних показників та їх узагальнення дасть змогу у подальшому здійснювати комплексний підхід до відстеження змін у динаміці та розробляти програми соціально-економічного розвитку сільських територій. Одержання необхідної інформації у свою чергу стане основою для планування видатків на їх реалізацію із залученням коштів з різних джерел фінансування — Державного бюджету, місцевих бюджетів (сільського, районного, обласного) та інших джерел. Потреба сільської громади у об'єктах виробничої і соціальної інфраструктури на селі визначається за допомогою довідника соціальних стандартів, нормативів, вимог і обмежень [3]. Крім форми для заповнення даних паспорт також включає у вигляді додатків організаційно-методичні рекомендації проведення суцільної паспортизації сільських населених пунктів та методiku заповнення паспорта. Відповідно до рекомендацій, достовірність поданої інформації скріплюється підписом та печаткою голови сільської (селищної) ради, а інформаційна база даних повинна постійно підтримуватися, коригуватися і оновлюватися. Відповідальність за проведення і узагальнення результатів паспортизації на національному рівні була покладена на керівників аграрних ВНЗ, Українського НДІ продуктивності АПК та ННЦ „Інститут аграрної економіки“ НААН України.

Фактично процес проведення паспортизації розпочався на підставі наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України „Про затвердження плану заходів та створення робочої групи з координації проведення паспортизації регіонів“ від 11.02.2011 р. № 21 [4] та листа Департаменту науково-освітнього забезпечення АПВ та розвитку сільських територій від 23.03.2011 р. №18–3–13/336, адресованому керівникам аграрних ВНЗ, ННЦ „ІАЕ“ НААН України та Українського НДІ продуктивності АПК. Відповідно до зазначеного листа Уманському національному університету садівництва разом з головами районних і сільських рад (за згодою) доручено провести паспортизацію у 1820 сільських населених пунктах у Кіровоградській та Черкаській областях (табл.).

На виконання покладеного на аграрні ВНЗ плану заходів, в Уманському національному університеті садівництва за наказом ректора „Про проведення паспортизації сільських населених пунктів“ від 30.03.2011 р. № 20–10/76 була

створена робоча група з проведення та узагальнення результатів паспортизації сільських населених пунктів Кіровоградської та Черкаської областей. До її складу увійшли: ректор — керівник робочої групи, директор Інституту післядипломної освіти та дорадництва — заступник, декани факультетів — члени робочої групи. Організація заходів з проведення паспортизації в Уманському НУС та контроль за їх виконанням у встановлений термін до 15.06.2011р. покладалася на Інститут післядипломної освіти та дорадництва.

Інформація про адміністративно-територіальний склад Кіровоградської і Черкаської областей, од. *

Область	Кількість районів	Кількість рад			Кількість сільських населених пунктів
		всього	у тому числі:		
			селищних	сільських	
Кіровоградська	21	403	27	376	996
Черкаська	20	540	15	525	824
Всього	41	943	42	901	1820

* Джерело: за даними Кіровоградської і Черкаської обласних рад станом на 01.01.2012 р. [5, 6]

З метою надання інформаційно-консультаційної допомоги з організації проведення паспортизації, методики заповнення паспорта, розрахунків показників за кожним із 41 адміністративно-територіальних районів Кіровоградської та Черкаської областей був закріплений координатор з числа науково-педагогічних працівників університету. На нього покладалася обов'язки організувати своєчасне проведення паспортизації у закріпленому за ним районі разом з головами районної і сільських (селищних) рад у встановлені строки. Для підтвердження достовірності поданих даних університет надав кожному сільському населеному пункту один примірник паспорта у паперовому вигляді, в якому сільський (селищний) голова проставляв свій підпис і печатку. Заповнені форми паспортів (у паперовому і електронному вигляді) були надіслані до районних рад, а звіди через координаторів були передані до Інституту післядипломної освіти та дорадництва. Контроль за вчасним поданням паспортів та узагальненням показників за районами покладалася на науково-педагогічних працівників, залучених до проведення паспортизації.

На базі Інституту післядипломної освіти та дорадництва представниками структурного підрозділу Українського НДІ продуктивності АПК „Черкасиагропромпродуктивність“ був проведений семінар для координаторів районів. На ньому розглядалися питання, пов'язані з організацією своєчасного проведення паспортизації і роз'ясненням методики заповнення паспорта.

Крім навчання координаторів, навчальні семінари були проведені також і для сільських і селищних голів. Міністерством аграрної політики та продовольства України надіслано листа Уманському національному університету садівництва з проханням забезпечити разом з обласними

державними адміністраціями виконання доручення Прем'єр-міністра України М.Я. Азарова від 28.02.2011 р. 7971/1–11 щодо проведення семінарів для сільських та селищних голів на базі вищих навчальних закладів з питань розвитку особистих господарств, обслуговуючої кооперації, сільського підприємництва, розробки та забезпечення заходів продовольчої безпеки, опитування громадян щодо запровадження ринку землі, проведення паспортизації сільських територій. Тому у період з 28 березня по 8 червня 2011р. за погодженням графіком з облдержадміністраціями в університеті пройшли навчання 446 сільських і селищних голів з Кіровоградської та Черкаської областей. Під час проведення одноденних семінарів особлива увага наголошувалася саме на методиці заповнення паспорта.

Для всебічної підтримки і сприяння у проведенні своєчасної паспортизації сільських населених пунктів Уманський національний університет садівництва надіслав листи головам обласних, районних рад, начальникам головних управлінь агропромислового розвитку облдержадміністрацій, начальникам управлінь агропромислового розвитку райдержадміністрацій Кіровоградської і Черкаської областей. З метою надання інформаційно-консультаційної підтримки з питань проведення паспортизації та полегшення пошуку необхідної інформації на сайті національного університету садівництва www.udau.edu.ua був створений розділ „Паспортизація сільських населених пунктів“. У даний розділ була подана інформація організаційно-методичного характеру: рекомендації проведення паспортизації сільських населених пунктів, методика заповнення паспорта, контактні дані координаторів районів. Окремо можна було у разі необхідності завантажити і ознайомитися з такими документами:

- паспорт сільського населеного пункту (електронна форма);
- паспорт з роз'ясненнями і методикою заповнення по кожному коду;
- форма для зведення паспортів за окремим районом;
- адміністративно-територіальний устрій Кіровоградської області;
- адміністративно-територіальний устрій Черкаської області;
- телефонний довідник рад Кіровоградської області;
- телефонний довідник рад Черкаської області;
- адреси та телефони УНДІ продуктивності АПК;
- лист головам облдержадміністрацій;
- лист головам районних рад Кіровоградської області;
- лист головам районних рад Черкаської області;
- лист начальникам управлінь АПР Кіровоградської області;
- лист начальникам управлінь АПР Черкаської області.

Під час проведення паспортизації сільських населених пунктів Інститут післядипломної освіти та дорадництва виступав як інформаційно-консультаційний центр. Консультації з методики заповнення паспорта постійно

надавалися у режимі „он-лайн“ за телефоном, факсом та електронною поштою.

Вже на 15.06.2011 р. завдяки оперативній роботі координаторів разом з головами районних рад паспортизація у Черкаській області була проведена повністю, у той час як у Кіровоградській області робота завершилась лише у 12 з 21 районів. По мірі надходжень зведені форми паспортів за районами у електронному вигляді передавались Інститутом у структурні підрозділи Українського НДІ продуктивності АПК „Черкасиагропромпродуктивність“ та „Кіровоградагропромпродуктивність“ з метою підведення підсумків результатів паспортизації за областями. Результати моніторингу показали, що на 23.06.2011 р. із 9 районів Кіровоградської області паспортизацію було проведено у 4 з них, а решта — 5 районів — справилися із поставленим завданням до 30.06.2011 р. Відповідним чином організована робота Інститутом післядипломної освіти та дорадництва дає підстави стверджувати про повністю виконане завдання у встановлені строки. Це підтверджується й даними Міністерства аграрної політики та продовольства України станом на 01.10.2011р.: паспортизація була проведена у 84,2% сільських населених пунктів України, проте тільки у 7 областях — Волинській, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Миколаївській, Черкаській і Чернівецькій — зведені паспорти по всіх населених пунктах у розрізі районів були переданні в Український НДІ продуктивності АПК. У Вінницькій області Вінницький національний аграрний університет провів паспортизацію лише у 40 сільських населених пунктах з 1502. Найбільшу питому частку адміністративних районів, де не була завершена вчасно паспортизація, мали такі області як Вінницька (всі 27 районів або 100,0%), Херсонська і Хмельницька (по 95,0%), Тернопільська (65,0%), Запорізька (55,0%), Полтавська (52,0%). Серед характерних недоліків виконавців Мінагрополітики відмічає повільні темпи роботи, незаповненість усіх розділів паспорту та відсутність ув'язки значень показників, що у свою чергу призводили до зриву термінів узагальнення результатів паспортизації за узгодженим графіком.

Під час виконання заходів з координації проведення паспортизації сільських населених пунктів у процесі роботи виникло багато проблем, які можна було б завчасно продумати і усунути на підготовчому етапі.

Основна проблема полягала у відсутності єдиного Координаційного центру. Кожен з виконавців (Мінагрополітики України, Український НДІ продуктивності АПК, аграрні ВНЗ, ННЦ „ІАЕ“ НААН України, голови районних, сільських і селищних рад) виконував поставлені завдання самостійно. Проте відсутність злагодженої командної роботи та координації дій постійно призводили до порушення термінів проведення паспортизації та узагальнення її результатів.

При заповненні паспортів, крім перенесення статистичних показників із річних звітів, головам сільських і селищних рад необхідно було за відповідною методикою обчислювати ще й розрахункові показники. Зважаючи на той факт, що не всі вони мають економічну освіту, такий вид роботи потребував

додаткового часу на вивчення методики і консультації з фахівцями. А це, в свою чергу, призводило до додаткової перевірки координаторами університету достовірності проведених розрахунків та затягування термінів здачі через повернення паспортів на доопрацювання.

Форму паспорта необхідно було заповнити за два роки — 2005 р. і 2010 р. Майже у всіх сільських (селищних) радах виникнула проблема із заповненням форм статистичними даними за 2005 р., оскільки звіти, з яких переносилася інформація за цей рік, були здані до районних архівів. Тому, як свідчать проведені дослідження, більшість паспортів не містять усіх даних за 2005 р. Відсутність того чи іншого показника у паспорті унеможливило здійснити узагальнення результатів паспортизації на районному і обласному рівнях, що у свою чергу порушує питання точності розрахунків і їх достовірності.

Найбільша проблема виникла із заповненням таблиць розділу 10 „Організаційно-правові форми господарювання“, оскільки не всі сільськогосподарські товаровиробники виявили бажання надати для заповнення паспортів свою статистичну інформацію. Не розуміючи суті проведення паспортизації українського села, їх керівники з недовірою поставилися до відкритості даних. Сучасне законодавство надає їм повне право відмовитися від участі у даному заході та ігнорувати його виконання на національному рівні. Хоча, як показує практика, заповнення даного розділу необхідною статистичною інформацією більшою мірою залежало від взаємовідносин сільського (селищного) голови з керівниками сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств.

Навчання сільських і селищних голів, які здійснювали аграрні вищі навчальні заклади за дорученням Мінагрополітики України, почали проводитися під час проведення паспортизації. Зважаючи на те, що програма одноденного семінару включала різні питання соціально-економічного розвитку сільських територіальних громад, було недостатньо часу для ознайомлення слухачів з повною методикою заповнення паспорта. За даною темою подання матеріалу ґрунтувалося лише по окремих основних положеннях, а не на детальних поясненнях та методиці обчислення розрахункових показників. Тому значна частина матеріалу виносилась на самостійне опрацювання. Слід відзначити, що з 943 голів сільських і селищних рад Кіровоградської та Черкаської областей в одноденних семінарах взяли участь 446 осіб, тобто 43,7% слухачів (це менше, ніж половина). Решта, 497 осіб або 56,3%, не виявили бажання одержати нові знання з різних причин, які пояснювалися відсутністю запланованих коштів на виплату відряджень, неузгодженістю графіків проведення навчання у попередньому році, значною віддаллю району від навчального закладу, небажанням брати участь у семінарі тощо. Як потім показали результати моніторингу, успішна робота з організації паспортизації й узагальнення її результатів у встановлені терміни була

здійснена саме у тих адміністративних районах, з яких голови сільських (селищних) рад були присутні на навчанні на одноденних семінарах.

Неузгоджена деякою мірою робота спостерігалася між аграрними вищими навчальними закладами і структурними підрозділами Українського НДІ продуктивності АПК. Результати проведених ними нарад і засідань щодо змін у методиці заповнення паспорта та вдосконалення рекомендацій з питань організації паспортизації доносились до аграрних ВНЗ із запізненням, без відповідних протокольних доручень, у більшості випадків у процесі спілкування представників навчальних закладів з керівниками його структурних підрозділів у областях.

Зважаючи на виникнення важливих проблем під час проведення паспортизації сільських населених пунктів на національному рівні та запобігання їх прояву у майбутньому, необхідно визначити основні шляхи їх вирішення. Перш за все, доцільно було б при Міністерстві аграрної політики та продовольства України створити Координаційний центр з проведення паспортизації сільських населених пунктів, до складу якого б увійшли представники Міністерства, УНДІ продуктивності АПК, аграрних ВНЗ, ННЦ „ІАЕ“ НААН України. Основними функціями Центру мають стати планування, організація, управління, координація і контроль за проведенням паспортизації. Основна ідея функціонування Координаційного центру повинна полягати у забезпеченні ефективної роботи виконавців заходів на національному рівні завдяки ефективному управлінню координацією їх дій (рис.).

Усі учасники Координаційного центру повинні відповідати виключно за виконання своїх функцій у залежності від етапів — до, під час або після проведення паспортизації сільських населених пунктів.

На основі розроблених й удосконалених ННЦ „ІАЕ“ НААН України паспорта і методики його заповнення, УНДІ продуктивності АПК слід розробити програмний продукт „Паспорт сільського населеного пункту“. Для внесення необхідної інформації кожний сільський або селищний голова через глобальну мережу Інтернет повинні мати до неї доступ в режимі „он-лайн“ за допомогою наданих їм логіна і пароля. Програма не повинна виглядати складною і бути розроблена таким чином, щоб користувачі змогли вводити лише необхідну статистичну інформацію, а розрахункові величини обчислювалися б у ній автоматично. Після внесення у форми відповідної інформації сільський або селищний голова відправляє дані про свій сільський населений пункт до єдиної бази, підтверджуючи їх достовірність своїм електронним підписом. УНДІ продуктивності АПК перевіряє одержані дані, узагальнює результати паспортизації на національному рівні та постійно працює над оновленням бази через певний проміжок часу (квартал, півріччя, рік). ННЦ „ІАЕ“ НААН України здійснює моніторинг та оцінює хід проведення паспортизації. На виконання запланованих заходів Мінагрополітики України повинно передбачити фінансування у Державному бюджеті у повному обсязі.

Рис. Структура Координаційного центру з проведення паспортизації сільських населених пунктів України та механізм його функціонування *

* Джерело: розроблено автором

На аграрні ВНЗ покладається одне з важливих завдань — підготувати на курсах підвищення кваліфікації сільських і селищних голів за спеціально розробленою 72 годинною навчальною програмою, яка включала б питання методичних рекомендацій, роботи користувачів з програмним забезпеченням, правильності надсилання даних до єдиної бази з використанням цифрового підпису. Саме від якості освітніх послуг залежатиме вміння користувачів оперативного проводити паспортизацію, хоча протягом її проведення аграрні ВНЗ залишають за собою право надавати інформаційно-консультаційні послуги представникам органів місцевого самоврядування різними каналами зв'язку — за телефоном, електронною поштою, Skype™. УНДІ продуктивності АПК не матиме права допустити користувачів до програми „Паспорт сільського населеного пункту“ (видати логін, пароль, цифровий підпис) без

пред'явлення свідоцтва про підвищення кваліфікації за вказаною навчальною програмою підготовки. На основі результатів паспортизації сільських населених пунктів аграрні ВНЗ розробляють програми соціально-економічного розвитку села на місцевому рівні, а ННЦ „ІАЕ“ НААН України — на регіональному та національному рівнях. Завдання сільських і селищних рад полягає в узгодженні розроблених програм з територіальною громадою і органами виконавчої влади та їх реалізації разом з потенційними інвесторами.

Висновки. Необхідність здійснення паспортизації сільських населених пунктів на національному рівні полягає в одержанні необхідної інформації для розроблення програм соціально-економічного розвитку села на різних рівнях. Практичний досвід її проведення Уманським національним університетом садівництва у закріплених за ним Кіровоградській і Черкаській областях у 2011р. вказує на необхідність пошуку шляхів вирішення проблем організаційно-методичного характеру, які виникли під час роботи. Створення при Мінагрополітики України Координаційного центру з проведення паспортизації сільських населених пунктів дасть змогу забезпечувати успішне її завершення у встановлені терміни та уникати у майбутньому незлагодженої роботи виконавців. Оскільки одним із завдань Українського НДІ продуктивності АПК є підтримка інформаційної бази паспортів в режимі постійного корегування, то вказаний механізм ходу організації роботи дасть змогу оперативно одержувати необхідну інформацію за визначеним графіком її надходження та не потребуватиме залучення додаткових матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Подальші дослідження з обраної теми будуть проводитися у напрямі удосконалення організаційної структури Координаційного центру і механізму його функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Офіційний вісник України. — 2007. — № 73. — С. 7.
2. Паспорт сільського населеного пункту. — К.: ННЦ „ІАЕ“, 2011. — 53 с.
3. Довідник соціальних стандартів, нормативів, вимог і обмежень (для використання при плануванні соціально-економічного розвитку сільських громад і територій) / за ред. П.Т. Саблука, М.Ф. Кропивка, О.Г. Булавка. — К.: ННЦ „ІАЕ“, 2009. — 90 с.
4. Про затвердження плану заходів та створення робочої групи з координації проведення паспортизації регіонів: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.02.2011 р. № 21 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1021.7030.0>.
5. Адміністративно-територіальний устрій Кіровоградської області станом на 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

<http://static.rada.gov.ua/zakon/new/ADM/zmistkir.html>

6. Адміністративно-територіальний устрій Черкаської області станом на 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://static.rada.gov.ua/zakon/new/ADM/zmistck.html>.

Одержано 2.04.12

Проведение паспортизации сельских населенных пунктов необходимо для получения информации с целью разработки программ социально-экономического развития села на местном, региональном и национальном уровнях. Для усовершенствования организации ее проведения предложено при Минагрополитики и продовольствия Украины создать Координационный центр и наделить необходимыми функциями его структурные подразделения.

Ключевые слова: паспортизация, паспорт, сельский населенный пункт, программа социально-экономического развития, Координационный центр.

Carrying out passportization in rural areas is necessary to obtain the information for the purpose of elaboration of socio-economic programs of their development on the local, regional and national levels. To improve the quality of its implementation it was suggested to create a Coordination center under the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine and to delegate necessary functions to its departments.

Key words: passportization, passport, rural area, program of social-economic development, Coordination center.

УДК 338.43.01:631.11.009.12

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

А.О. РЕВУЦЬКА, аспірант
ДВНЗ „Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”

Розглянуто рівень державної підтримки сільського господарства в Україні та країнах-членах СОТ і ЄС, зміни форм та напрямів державної підтримки сільського господарства, зумовлені вступом України до СОТ.

Відомо, що сільське господарство потребує державної підтримки в силу своєї специфіки. Наприклад, країни Європейського Союзу здійснюють підтримку своїх фермерів у рамках САП. Тут, як і в США, основним елементом

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**Збірник наукових праць
УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА**

**Засновано в 1926 році
Випуск 79**

*Збірник наукових праць Уманського національного університету
садівництва* / Редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. — Умань, 2012.
Вип. 79. — Ч. 2: Економіка. — 188 с.

Адреса редакції:
20305, вул. Інститутська, 1, м. Умань, Черкаської обл.
Уманський національний університет садівництва, тел. : 4–69–87.

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 17791-6641ПР від 17.03.11 р.

Підписано до друку 24.05.2012 р. Формат 60х84 1/16. Друк офсет.
Умов.-друк. арк. 11,2. Наклад 300 екз. Зам. №142.

Надруковано: Редакційно-видавничий відділ
Свідоцтво ДК № 2499 від 18.05.2006 р.
Уманського національного університету садівництва
вул. Інтернаціональна, 2, м. Умань, Черкаська обл., 20305.